

CARA I CREU D'«ONADES SOBRE UNA ROCA DESERTA»

¿Recordeu, benvolguts lectors, allò que, ara ja fa uns quants mesos, vaig dir aquí mateix amb motiu de la conversió, per a mi infeliç, de l'espai «Teatre Català» en «Lletres Catalanes», una conversió forçada, ideada per a poder-hi introduir les capcioses «dramatitzacions» de contes i de novel·les, sense que ningú —ni els qui estimem el teatre de Catalunya— se'n pogués sentir ofès?...

¿Potser ja heu oblidat els meus dubtes sobre la conveniència de tal canvi, pensant que podria molt bé passar que es confonguessin les coses i que, mentre els de TVE s'anaven oblidant «a consciència» de l'existència d'una tradició escènica a casa nostra, comencessin a fer «teatre televisiu» amb l'adob d'altres coses més lligades amb el fet narratiu i perjudicant la definició i l'esclarament del que són els nostres valors essencialment escènics?...

Doncs bé, ja hi som.

Encara que aquesta no sigui la primera vegada que en parlo, diré, per començar, que el problema s'ha esbandit d'una vegada amb la transmissió, a «Lletres Catalanes», de la versió televisiva (o adaptació) que Terenci Moix mateix féu per a TVE de la seva important i bella novel·la *Onades sobre una roca deserta*.

Sortosament, aquesta adaptació va brollar de les mans de l'autor de l'obra original, i doncs no podem esquinçar-nos les vestidures —com hem fet altres vegades—, perquè si és el pare mateix de la novel·la qui es permet certes llibertats, disminucions i canvis respecte al que havia escrit abans (encara que en un altre terreny), ningú no podrà acusar-lo d'ésser infidel a un text, a una concepció i a uns personatges que, pel fet que són creació seva, tenia el dret d'esquematitzar i d'esbossar com el seu criteri d'autor li dictés.

Sigui com sigui, el fet és que *Onades sobre una roca deserta*, com a «producte» de la televisió, una «lectura» molt diferent, i —no cal dir-ho— a nivells molt més baixos, que la tan sovint lloada novel·la.

Confesso que la primera vegada que vaig veure —en privat— aquest enregistrament —molt correctament realitzat als estudis d'Esplugues per en Sergi Schaaff, home de formació neta cinematogràfica—, em va agradar força més que dues setmanes més tard, quan, després d'haver llegit la novel·la (que en Moix mateix tingué la gentilesa d'enviar-me i de dedicar-me), la vaig tornar a veure a casa, a la pantalla del meu televisor, i amb una preparació «literària» i «de conceptes» molt superior a la primera vegada.

És per això que parlo, al títol d'aquesta nota, d'una «cara» i una «creu» respecte a aquesta transmissió, que, val a dir-ho, és tanmateix de les millors —televisualment, s'entén— que ha aconseguit Miramar als darrers temps —però que, emprant el rigor propi del qui jutja una adaptació, és a dir, una translocació d'un relat des d'un medi (el llibre) a un altre (la pantalla petita), cal reconèixer que la segona versió no arriba ni a la sola de la sabata de la primera, per molt que hagi estat el novellista mateix qui l'hagi feta.

Sí, ho reconec: Tant al guió com a la realització d'aquest «dramàtic» televisiu, hi ha imatges molt belles, molt encertades; però també és cert que hi ha un abisme pregon entre la llibertat del text primer i la preocupació —ara a flor de pell— de l'autor per a confegir, suggerir i esquematitzar «allò d'abans» a la petita pantalla, sense excedir-se, sense que ningú no li digués que s'havia menystingut ell mateix o que d'altres li escopissin l'acusació d'haver-se venut per quatre rals.

En Terenci Moix és intelligent, és llest, i la sap molt llarga, encara que de vegades tingui la debilitat —que no és res més que una pura debilitat— de do-

Onades sobre una roca deserta, una transmissió de qualitat, tanmateix insuficient com a versió de la novel·la de Terenci Moix.

nar-se a l'esnobisme i a l'auto-publicitat (la qual cosa pot enganyar algú, però no tothom).

I —tornem-hi, que no ha estat res— malgrat les imatges atrevides, com ara els nus estàtics, malgrat les molt esvaïdes al·lusions polítiques al maig ja històric de la joventut francesa, la versió televisiva d'*Onades sobre una roca deserta* és només una ombra llunyana d'allò que fou la novel·la, a l'igual que —i salvant les distàncies lògiques— la molt ben feta *Guerra i Pau* de la BBC anglesa no ha estat altra cosa que una remotíssima ombra de l'obra tolstoiana, ara convertida una mica en novel·leta rosa i també amb esplendents seqüències d'acció amb neu, canons i bons actors per tot arreu.

Ara bé, ja ens hi conformaríem, si tot el que hem vist els catalans a la caixa dels trons tingués el regust de qualitat i el desig de llibertat d'expressió que ha tingut aquest programa de «Lletres Catalanes».

Això sí. Però res més. No vulguem anar més lluny, perquè al fons de tot el joc, crec que en Moix ha estat segrestat per les autolimitacions del mitjà tal i com és concebut ací i ara —és a dir, a TVE.

Per a mi, el millor ha estat la interpretació d'aquesta joia de feminitat que és l'Àngels Moll, gairebé sempre desaprovechada i fins i tot ignorada per la gent de Miramar que sovint li dona paperets sense solta ni volta (cosa que no ha passat aquesta vegada amb «Adalgisa», de la qual ha fet una autèntica creació).

També cal esmentar la gairebé sempre meravellosa Montserrat Carulla, que és una altra actriu plena de llum interior, i que a

les primeres seqüències —que potser foren les millors d'*Onades*— va refermar la seva ben guanyada fama. Tota la resta, justet, entre l'encarcarament del «fotogènic» Enric Majó (amb alguns instants bons i molts altres de dolents) i l'acostumada discreció dels altres actors.

Resta encara una cosa per dir. ¿Podem negar una certa bellesa a la realització, duta a terme amb tots els convencionalismes, els talls obligats i les mil limitacions de rigor a l'estretíssim mitjà? Diria que no. Diria, més encara, que ha estat, en resum, una experiència positiva, per bé que hi hàgim de fer totes les reserves que ja hem fet.

Mireu, amics: La televisió catalana algun dia existirà, d'això no me'n resta el més petit dubte; ni tampoc dubto que, els qui la faran, no seran els qui hi són ara, i això dit amb tota mena de respecte per als qui han fet possible l'inici d'aquesta nova carta de navegació.

JOAN F. DE LASA

SI HO SABEU,
PO
DEU
AJU
DAR

— Ens cal informació sobre els possibles hereus dels escriptors Enric de Fuentes, Carles Bosch de la Trinxeria, Pons i Massaveu i Alexandre Font (autor d'*El senyor Magi*) i voldríem establir-hi contacte. — Carles Fisas, Edicions La Paraula Viva, Muntaner, 221, Barcelona-11, tel·lèfon 259 18 96.